

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO NGÂN HÀNG NHÀ NƯỚC VIỆT NAM

HỌC VIỆN NGÂN HÀNG

NGUYỄN THỊ NGỌC ANH

**PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG HỆ THỐNG
QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ

HÀ NỘI - 2017

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi. Các kết quả nghiên cứu trong luận án là hoàn toàn trung thực và chưa được ai công bố trong bất kỳ công trình nghiên cứu nào khác. Các trích dẫn sử dụng trong luận án đã ghi rõ tên tài liệu tham khảo và tác giả của tài liệu đó, mọi sự giúp đỡ đã được cảm ơn!

Tác giả luận án

Nguyễn Thị Ngọc Anh

LỜI CẢM ƠN

Luận án được hoàn thành là thành quả nghiên cứu nghiêm túc của tác giả. Trong suốt thời gian nghiên cứu, tác giả đã nhận được sự đóng góp quý báu từ nhiều tổ chức, cá nhân. Tác giả luận án xin trân trọng cảm ơn:

- Tập thể các thầy là người hướng dẫn khoa học cho nghiên cứu sinh: TS. Đào Minh Tú và PGS. TS. Lê Văn Luyện đã trực tiếp hướng dẫn nhiệt tình, truyền cảm hứng nghiên cứu cho nghiên cứu sinh trong thời gian học tập cũng như khi xây dựng và hoàn thiện luận án.

- Các Thầy, Cô của Học viện Ngân Hàng, Khoa Sau đại học, Khoa Tài chính đã tạo điều kiện học tập và nghiên cứu cho nghiên cứu sinh

- Quý Thầy, Cô hội đồng các cấp đóng góp, phản biện các ý kiến quý báu giúp hoàn thiện luận án.

- Các cán bộ, đồng nghiệp thuộc Cơ quan Thanh tra giám sát Ngân hàng, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam; các cán bộ thuộc Hiệp hội QTDND, Ngân hàng Hợp tác xã Việt Nam, Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam đã nhiệt tình giúp đỡ trong quá trình tác giả thu thập, tham gia cuộc phỏng vấn chuyên gia, khảo sát,....

- Tác giả cũng xin được gửi lời cảm ơn chân thành tới gia đình, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo điều kiện, động viên tác giả hoàn thành luận án.

Dù đã cố gắng rất nhiều trong thời gian nghiên cứu nhưng bản Luận án này không thể tránh khỏi thiếu sót. Tác giả rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của Quý Thầy/Cô, đồng nghiệp và những người quan tâm để bản Luận án này được hoàn thiện hơn.

Một lần nữa, xin trân trọng cảm ơn.

Tác giả luận án

Nguyễn Thị Ngọc Anh

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC BẢNG.....	vi
DANH MỤC HÌNH	viii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT.....	ix
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Tổng quan về vấn đề nghiên cứu	2
2.1. Tình hình nghiên cứu trên thế giới.....	2
2.2. Tình hình nghiên cứu ở Việt Nam	9
3. Mục đích nghiên cứu.....	14
4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của luận án	15
5. Phương pháp nghiên cứu của luận án	15
6. Những đóng góp mới của luận án	15
6.1. Về mặt lý luận	15
6.2. Về mặt thực tiễn.....	16
Chương 1	17
CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG HỆ THỐNG.....	17
QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN.....	17
1.1. NHỮNG VẤN ĐỀ CƠ BẢN VỀ HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN	17
1.1.1. Khái niệm và đặc điểm Quỹ tín dụng nhân dân.....	17
1.1.2. Mục tiêu, nguyên tắc hoạt động và đặc trưng của Quỹ tín dụng nhân dân.....	22
1.1.3. Các loại hình Quỹ tín dụng nhân dân.....	24
1.1.4. Mô hình tổ chức của hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân.....	25
1.1.5. Tổ chức và hoạt động của Quỹ tín dụng nhân dân.....	27
1.1.6. Vai trò của Quỹ tín dụng nhân dân	30
1.2. PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN.....	33
1.2.1. Quan điểm về phát triển bền vững hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	33

1.2.2. Tiêu chuẩn đánh giá sự phát triển bền vững của hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	40
1.2.3. Yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển bền vững của hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	46
1.3. KINH NGHIỆM QUỐC TẾ VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM VỀ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CHO HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM	50
1.3.1. Kinh nghiệm quốc tế	50
1.3.2. Bài học kinh nghiệm cho Việt Nam.....	61
Chương 2.....	64
THỰC TRẠNG PHÁT TRIỂN.....	64
CỦA HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN VIỆT NAM.....	64
2.1. QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH, PHÁT TRIỂN CỦA HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM.....	64
2.1.1. Sự hình thành của loại hình tổ chức tín dụng là hợp tác xã ở Việt Nam ...	64
2.1.2. Quá trình hình thành và phát triển hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân ở Việt Nam	67
2.1.3. Vai trò của Ngân hàng Nhà nước trong việc hình thành và phát triển của hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	75
2.2. THỰC TRẠNG TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN	78
2.2.1. Tổ chức và hoạt động của các Quỹ tín dụng nhân dân	79
2.2.2. Thực trạng của các tổ chức hỗ trợ hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	88
2.2.3. Quản lý nhà nước đối với hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	108
2.3. ĐÁNH GIÁ SỰ PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM TỪ KHI HÌNH THÀNH ĐẾN NAY	113
2.3.1. Những kết quả đạt được	113
2.3.2. Những hạn chế ảnh hưởng đến sự bền vững của các Quỹ tín dụng nhân dân	130
2.3.3. Nguyên nhân của những hạn chế	138
Chương 3.....	146
GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG HỆ THỐNG.....	146
QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM	146
3.1. CƠ HỘI VÀ THÁCH THỨC ĐỐI VỚI VIỆC PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG CỦA HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM	146

3.1.1. Cơ hội	146
3.1.2. Thách thức	147
3.2. ĐỊNH HƯỚNG PHÁT TRIỂN HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN	149
3.2.1. Quan điểm có tính định hướng phát triển hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	149
3.2.2. Nguyên tắc phát triển bền vững	150
3.2.2. Mục tiêu phát triển bền vững cho hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân.....	152
3.3. GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN BỀN VỮNG HỆ THỐNG QUỸ TÍN DỤNG NHÂN DÂN Ở VIỆT NAM	154
3.3.1. Giải pháp phát triển bền vững đối với từng Quỹ tín dụng nhân dân	154
3.3.2. Tăng cường tính liên kết giữa các Quỹ tín dụng nhân dân	158
3.3.3. Hoàn thiện khuôn khổ pháp lý về mô hình tổ chức hoạt động của Quỹ tín dụng nhân dân và của các tổ chức hỗ trợ hệ thống	172
3.3.4. Tăng cường thanh tra, giám sát của cơ quan quản lý nhà nước	174
3.3.5. Hỗ trợ của chính quyền địa phương, lãnh đạo chỉ đạo của các tổ chức xã hội.....	176
3.3.6. Tăng cường sự tham gia của Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam.....	176
3.4. MỘT SỐ KIẾN NGHỊ	177
3.4.1. Đối với Quốc hội.....	177
3.4.2. Đối với Chính phủ.....	177
3.4.3. Đối với Ngân hàng Nhà nước Việt Nam.....	178
KẾT LUẬN.....	183
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ	185
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	187

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1. Bộ tiêu chí phát triển bền vững Dow Jones.....	3
Bảng 2. Bộ tiêu chí phát triển bền vững GRI.....	4
Bảng 1.1. Những điểm khác biệt giữa QTDND và NHTM.....	24
Bảng 1.2. Những đặc điểm chủ yếu của một TCTDHT vững mạnh	35
Bảng 1.3. Tiêu chuẩn đánh giá tính bền vững của loại hình TCTDHT	40
Bảng 2.1. Tình hình huy động vốn của các QTDND (1994 – 2016).....	84
Bảng 2.2. Tình hình dư nợ cho vay của các QTDND (1994 – 2016).....	86
Bảng 2.3. Tình hình thu nhập của các QTDND (1994 – 2016).....	87
Bảng 2.4: Diễn biến nguồn vốn của QTDTW/NHHTX (2001 – 2016)	96
Bảng 2.5: Tình hình sử dụng vốn của QTDTW/NHHTX (2001 – 2016).....	100
Bảng 2.6. Số lượng QTDND, số lượng thành viên tham gia hệ thống QTDND từ năm 1994 đến năm 2016	119
Bảng 2.7. Quy mô món vay trung bình của QTDND giai đoạn 2010-2016.....	125

DANH MỤC HÌNH

Hình 1. Quan điểm về PTBV của QTDND	7
Hình 1.1. Mô hình hệ thống QTDND	26
Hình 1.2. Cơ cấu tổ chức của một QTDND.....	28
Hình 1.3. Mô hình hệ thống QTDND	46
Hình 2.1. Sơ đồ hệ thống QTDND theo đề án thí điểm (Đề án 390)	68
Hình 2.2. Sơ đồ hệ thống QTDND (1995 -1999)	69
Hình 2.3. Sơ đồ mô hình hệ thống QTDND (2000 – 2004)	71
Hình 2.4. Mô hình hệ thống QTDND (2005 – 2012)	73
Hình 2.5. Cơ cấu tổ chức của một QTDND.....	79
Hình 2.6. Diễn biến lợi nhuận của các QTDND (1994 – 2016)	85
Hình 2.7. Tổng tài sản của QTDTW/NHHTX (2001-2016).....	94
Hình 2.8. Cơ cấu nguồn vốn của QTDTW/NHHTX (2001-2016).....	95
Hình 2.9. Cơ cấu vốn điều lệ và quỹ của QTDTW/NHHTX (2001-2016)	97
Hình 2.10. Tổng dư nợ của QTDTW/NHHTX (2001 – 2016).....	98
Hình 2.11. Tỷ lệ nợ xấu của QTDTW/NHHTX (2001 – 2016).....	99
Hình 2.12. Sơ đồ tổ chức bộ máy của Hiệp hội QTDND Việt Nam	103
Hình 2.13. Số lượng QTDND (1994-2016)	117
Hình 2.14. Số lượng thành viên tham gia QTDND (1994-2016.....	118
Hình 2.15. Số lượng thành viên tham gia / QTDND (1994-2016)	118
Hình 2.16. Tình hình nguồn vốn của các QTDND (1994 – 2016)	120
Hình 2.17. Tốc độ tăng trưởng vốn của các QTDND (1994 – 2016)	120
Hình 2.18. Nguồn vốn bình quân của một QTDND (1994 – 2016)	121
Hình 2.19. Tình hình dư nợ của các QTDND (1994 – 2016).....	122
Hình 2.20. Tình hình dư nợ bình quân 1 QTDND (1994 – 2016).....	122
Hình 2.21. Khả năng đáp ứng vốn vay của QTDND (1994 – 2016)	123
Hình 2.22. Tình hình nợ xấu của các QTDND (1994 – 2016)	124
Hình 2.23. ROA, ROE của hệ thống QTDND (2000 – 2016).....	125
Hình 3.1. Phân loại các QTDND theo “mức độ cảnh báo nguy cơ”	161
Hình 3.2. Đề xuất áp dụng mô hình hệ thống Quỹ tín dụng nhân dân	165

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

STT	Chữ cái viết tắt	Tên tiếng Việt đầy đủ	Tên tiếng Anh đầy đủ
1	ADB	Ngân hàng phát triển châu Á	Asian Development
2	BKS	Ban kiểm soát	
3	BHTG	Bảo hiểm tiền gửi	
4	BHTGVN	Bảo hiểm tiền gửi Việt Nam	
5	DZ Bank	Ngân Hàng Hợp tác xã Trung ương Đức	Deutsche Zentral Bank
6	ĐHTV	Đại hội thành viên	
7	HDGS	Hội đồng giám sát	
8	HĐQT	Hội đồng quản trị	
9	HTX	Hợp tác xã	
10	HTXTD	Hợp tác xã tín dụng	
11	NHHTX	Ngân hàng Hợp tác xã	
12	NHHTXCS	Ngân hàng Hợp tác xã cơ sở	
13	NHHTXTW	Ngân hàng Hợp tác xã trung ương	
14	NHNN	Ngân hàng Nhà nước Việt Nam	
15	NHTM	Ngân hàng thương mại	
16	PTBV	Phát triển bền vững	
17	QTD	Quỹ tín dụng	
18	QTDND	Quỹ tín dụng nhân dân	
19	QTDNDKV	Quỹ tín dụng nhân dân khu vực	
20	QTDNDTW	Quỹ tín dụng nhân dân TW	
21	QTDNDCS	Quỹ tín dụng nhân dân cơ sở	
22	TCTD	Tổ chức tín dụng	
23	TCTDHT	Tổ chức tín dụng hợp tác	
24	TCVM	Tài chính vi mô	
25	TCTCVM	Tổ chức tài chính vi mô	